

WEGWIJZER

JEUGD EN VEILIGHEID

Aanpak risicojeugd en jeugdgroepen

SCHOOL IS DE VINDPLEK VOOR LEREN EN LEVEN

De school is een leefklimaat waar kinderen en jongeren veel tijd doorbrengen in hun vormende jaren. Het is ook een plek waar meer gebeurt dan het leren van theorie- en praktijkkennis; zo geven jongeren zelf aan. Het onderwijs is dan ook een belangrijke partner als het gaat om de aanpak risicojeugd en jeugdgroepen. Maar scholen zijn niet hoofverantwoordelijk en dat kan dilemma's opleveren. Deze infosheet biedt een helpende hand om hiermee om te gaan.

TAAK VAN HET ONDERWIJS

School is bij uitstek een omgeving waar problemen vroegtijdig kunnen worden gesignaleerd. Een aantal aandachtspunten voor een werkende werkwijze is daarbij wel van belang.

Verschillende partners

Partners, dat zijn in de eerste plaats de ouders van de betrokken kinderen en jongeren, en mogelijk ook de professionele zorg- en hulpinstellingen, gemeente of politie. De school is niet de regisseur in de aanpak

van jeugdgroepen. Haar rol vind je terug in bijvoorbeeld het Zorgadviesteam (ZAT). Voor verschillende partners is het een meerwaarde als school als volwaardig partner deelneemt aan het Veiligheidshuis.

Verbind thuis met school

De verbinding tussen thuis en school is een essentiële schakel in de vroegtijdige signalering van problemen. School en ouders (en zorg- en hulpinstellingen) kunnen elkaar meer opzoeken. Huisbezoeken zijn hier een voorbeeld van.

Vakmanschap

Lesgeven is een vak, maar wordt vaak niet als 'sexy' gezien. Mensen kijken niet op tegen docenten. Sommige docenten worstelen dan ook hoe zij hun rol moeten invullen. De taal en het moderne sociale gedrag van jongeren begrijpen, is daarom belangrijk. Zodat docenten ook gepast kunnen optreden als dat nodig is.

Onderwijzers: leg de lat hoog

Onderwijzen is meer dan lesgeven alleen. Laat opvoedkundige doelstellingen aansluiten bij onder andere taalachterstand, sociaal-economische achterstand (armoede) of een gebrek aan cultureel kapitaal (kennis en ervaring van de waarden en normen van de democratische rechtstaat).

Betrokken én met gezag

Kinderen en jongeren hebben een grote behoefte aan grenzen, bemoeienis en duidelijkheid. Met een opstelling van betrokkenheid én gezag ervaren jongeren dat zij uitermate serieus worden genomen en gezien worden in wie ze zijn - ook wanneer zij iets 'verkeerds' doen.

SIGNAALFUNCTIE VAN HET ONDERWIJS

De realiteit leert dat ouders soms zelf geen zicht (willen) hebben op probleemsignalen. Hierdoor hebben zij geen idee wat zich precies op school afspeelt en hoe hun kind zich gedraagt, zeker wanneer het kind zich thuis wel aan de regels houdt die daar gelden. Daarom is het van belang dat de school ook alert is en signaleert.

Een school moet signaleren

Regel en benut structureel de mogelijkheden voor signalering; met name de vroegsignalering op basisscholen (Pels et al., 2013). Zo kun je beter bepalen of probleemgedrag een vorm van kattenwaad is of dat er misdaad in het verschiet ligt (Loeber et al., 2010).

Weet wat er speelt op school

Werk onderling nauw samen: docenten, leerplichtambtenaren, RMC-functionarissen en zorg- of hulpverleners. Zo verbetert de informatiepositie onder professionals. Dit is naast de (bestaande) verbinding met het Zorgadviessteam (waar de schoolwijkagent deel van uitmaakt).

Benoem de rol van de school in het signaleringsplan

Een signaleringsplan met daarin onder andere aandacht voor informatie-uitwisseling, afspraken, overlegmomenten en wijze van terugkoppeling, maakt de ketenpartners duidelijker wat de rol van de school is in de aanpak van risicojeugd en problematische jeugdgroepen. Maar, let op: het is niet de bedoeling de docent te overladen met een volle ordner die hij door moet nemen en beheersen. Het moet hem juist helpen met pragmatische oplossingen vinden voor kinderen met problemen.

ORGANISATIE OP LOKAAL NIVEAU

Het belang van het kind staat centraal en daarbij is een organisatie met partners op lokaal niveau onmisbaar. Dit is een belangrijke rol die de burgemeester en/of wethouder op zich moet(en) nemen.

Zorg voor coördinator op school

Zorg voor een centraal aanspreekpunt op school die de afspraken bewaakt en betrokken partners wijst op hun verantwoordelijkheden. Dat voorkomt dat een probleemjongere van de ene hulpverlener naar de andere wordt verwezen, zonder dat iemand verantwoordelijkheid neemt.

Stel een eenvoudig en overzichtelijk document op

Docenten weten veel over hun leerlingen, maar het is vaak onduidelijk waar ze met hun informatie naartoe kunnen en wat daar vervolgens dan mee gebeurt. Een eenvoudig document dat dit inzichtelijk maakt, kan ervoor zorgen dat informatie wel beschikbaar komt. Daarin staat bijvoorbeeld wat er gebeurt met de versterkte informatie en hoe terugkoppeling naar de docent plaatsvindt. Het gaat dus om concrete, werkbare informatie die docenten direct kunnen toepassen in hun werk. Een goed voorbeeld is het ebook '4 sleutels voor succesvolle aanpak jeugdgroepen' (2013).

Inspanning van burgemeester en verantwoordelijke wethouder(s)

Scholen structureel betrekken in het lokale jeugd- en onderwijsbeleid zorgt voor een breder draagvlak. Samen sta je immers sterker. Je kunt elkaar ook scherp houden op gemaakte afspraken. De burgemeester, verantwoordelijke wethouder(s) en onderwijsdirecteuren stellen samen deze afspraken op.

Burgemeester aan zet

De burgemeester speelt een belangrijke rol bij een impasse met of terughoudendheid van scholen. Door in gesprek te gaan met alle scholen - minimaal een keer per jaar - kunnen afspraken worden gemaakt die voor alle scholen gelden.

JONGERENPANEL

De opbrengsten uit de Denktank werden voorgelegd aan een jongerenpanel. Dit panel bestaat uit leerlingen van twee middelbare schoolklassen (havo, vmbo) uit Hilversum en een groep jongeren die bekend is met het straatleven in Amsterdam. Zij hebben hun onderwijservaring vooral opgedaan op diverse ROC's in Amsterdam en in het bijzonder onderwijs.

- Alle jongeren zijn het eens dat de school een plek is waar meer gebeurt dan alleen het leren van theoretische en praktijkkennis. Zij verwijzen dan in het bijzonder naar de omgang met de andere scholieren en wat zich tussen hen allemaal afspeelt.
- Opvoeden is volgens de meesten in de eerste plaats een taak van de ouders. Een aantal jongeren geeft aan dat zij ook vooral elkaar 'opvoeden' in wat wenselijk en onwenselijk gedrag is in hun eigen groepsverbanden, binnen en buiten de school.
- De meeste jongeren hebben de indruk dat hun ouders zich geen goed beeld kunnen vormen van wat zich nu precies op school afspeelt en hoe hun eigen kinderen zich daar gedragen.

- De meeste jongeren geven aan geen gebruik te maken van een aangewezen vertrouwenspersoon op school, maar eerder met elkaar problemen te bespreken. Jongeren die hier wel gebruik van hebben gemaakt, waren in het algemeen niet positief over de vertrouwenspersoon. Over mentoren zijn de jongeren wat positiever en is het contact doorgaans goed.
- Een excellente docent is in de ogen van de jongeren een docent die aandacht en vertrouwen geeft, betrokkenheid toont, positieve energie overdraagt.

'Die ene leraar die mij wel zag staan'

- Volgens de jongeren zijn veel leerlingen in het bijzonder onderwijs onnodig aangemerkt als iemand met een 'beperking' of een 'gedragsstoornis'.

'Regels zijn regels, maar het is voor mij echt de toon die de muziek maakt'

Nieuwsgierig naar de volledige opbrengst van deze Denktank 'onderwijs en problematische jeugdgroepen'? Lees het verslag op www.wegwijzerjeugdveiligheid.nl/denktanks.

Het ministerie van Veiligheid en Justitie werkt bij de aanpak van jeugdgroepen met Denktanks. Professionals uit de praktijk en wetenschappers wisselen hier hun kennis en ervaringen uit om de aanpak van jeugdgroepen te verbeteren. Daarnaast worden de uitkomsten van die verbinding voorgelegd aan een jongerenpanel, bestaande uit jongeren uit de doelgroep en een tweetal middelbare schoolklassen. De Denktanks wisselen steeds van samenstelling, afhankelijk van het onderwerp dat besproken wordt. Jan Dirk de Jong (criminoloog Rebond) is voorzitter.

Deze infosheet kwam tot stand in samenwerking met Jan Dirk de Jong van Rebond en het Programma Risicojeugd en Jeugdgroepen van het ministerie van Veiligheid en Justitie.

Stichting Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) draagt bij aan de maatschappelijke veiligheid door het stimuleren van publiek-private samenwerking, actieve kennisdeling van de veiligheidspraktijk en kwaliteitsontwikkeling van instrumenten en regelingen.